

regio- novosti

broj 24, rujan 2024.

SADRŽAJ

REGIO-ANALIZA

Poslovanje poduzetnika po županijama u 2023. godini

ODABRANI PROJEKTI

Pregled tržišta nekretnina Republike Hrvatske 2023.

Kapaciteti za dinamično i fleksibilno planiranje trendova smanjenja emisije ugljika i politike mobilnosti u srednjoj Europi

REGIO-KONFERENCIJA

ERSA 2024

REGIO-PUBLIKACIJE

Lagging Regions in the European Union: Structural, Productivity and Efficiency Aspects

The Forum of Federations Handbook on Local Government in Federal Systems

Migration and Cities: Conceptual and Policy Advances

Urban Change in the Iberian Peninsula: A 2000-2030 Perspective

Applying the Degree of Urbanisation: A Methodological Manual to Define Cities, Towns and Rural Areas for International Comparisons

Čuvajmo okoliš – razmislite prije ispisa ove publikacije!

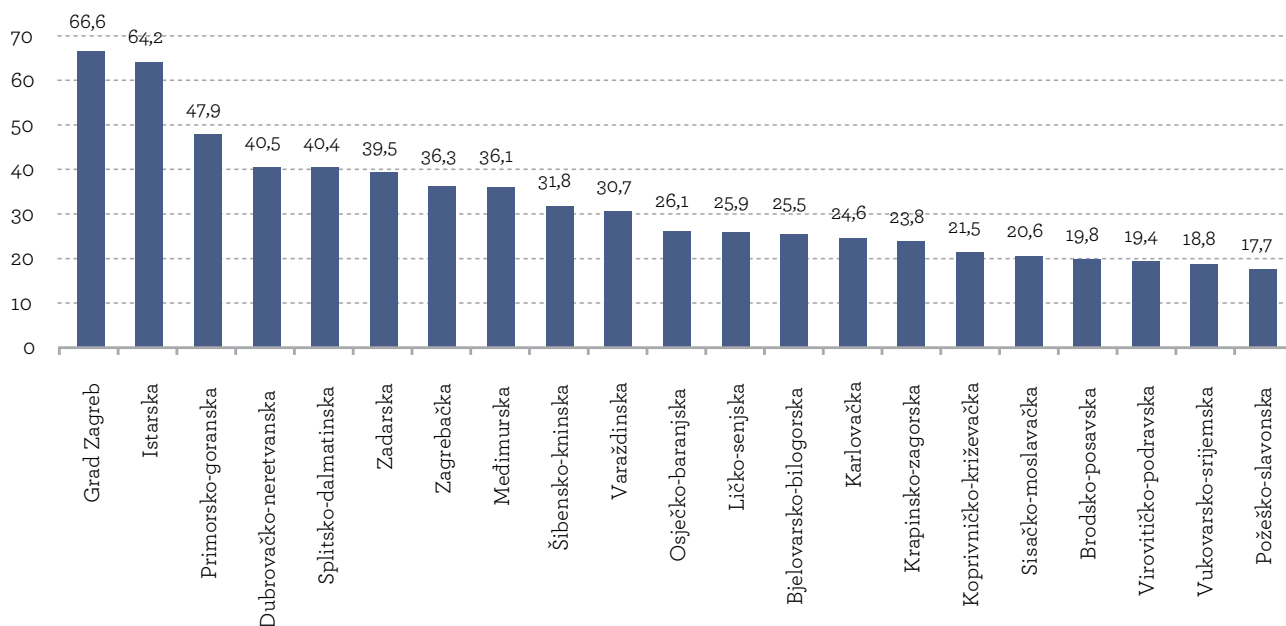
Poslovanje poduzetnika po županijama u 2023. godini

Prema podacima Financijske agencije (FINA) u Hrvatskoj je u 2023. godini bilo aktivno 156.145 poduzeća. Gledano na razini NUTS2 regija, najveći dio poduzetnika ima sjedište na prostoru Jadranske Hrvatske, njih 57.913, te zatim na području Grada Zagreba, 51.318 poduzetnika. NUTS2 regija Sjeverna Hrvatska broji 24.696 poduzetnika, dok na prostoru Panonske Hrvatske sjedište ima 22.218 poduzeća. Gledano po županijama, nakon Grada Zagreba, najveći broj poduzetnika u 2023. godini bilježi Splitsko-dalmatinska županija, 17.200, nakon koje slijedi Istarska s 12.805, Primorsko-goranska s 12.679 te Zagrebačka s 11.043 poduzetnika. Ukupno je u ovih pet županija koncentrirano 67,3 posto poduzetnika u Republici Hrvatskoj.

Stavi li se u omjer broj poduzeća s brojem stanovnika pojedine NUTS2 regije, primjetno je da u 2023. godini s najvećim brojem poduzeća na 1.000 stanovnika predvodi Grad Zagreb (67), iza kojeg slijedi Jadranska Hrvatska s 44 poduzeća na 1.000 stanovnika. S druge strane, najmanje, 22 poduzeća na 1.000 stanovnika, bilježi Panonska Hrvatska. Promatrano po županijama, iznadprosječne vrijednosti u 2023. godini, pored Grada Zagreba, bilježi Istarska (64,2), Primorsko-goranska (47,9), Dubrovačko-neretvanska (40,5) i Splitsko-dalmatinska županija (40,4) (slika 1).

Zanimljivo je analizirati rezultate poslovanja poduzetnika po županijama za 2023. godinu.

Slika 1. Broj poduzetnika na 1.000 stanovnika po županijama u 2023. godini

Izvor: Obrada autorice prema podacima FINA-e i DZS-a.

Tablica 1. Rezultati poslovanja poduzetnika po županijama u 2023. godini

Naziv županije	Broj poduzetnika	Udio u RH	Broj zaposlenih	Udio u RH	Ukupni prihodi, u 000 eura	Udio u RH	Izvoz, u 000 eura	Udio u RH
Grad Zagreb	51.318	32,9%	383.389	37,2%	79.825,5	49,5%	14.423,7	43,0%
Splitsko-dalmatinska	17.200	11,0%	89.109	8,7%	10.627,2	6,6%	1.368,0	4,1%
Istarska	12.805	8,2%	57.532	5,6%	6.669,6	4,1%	1.916,9	5,7%
Primorsko-goranska	12.679	8,1%	70.242	6,8%	8.448,2	5,2%	1.731,0	5,2%
Zagrebačka	11.043	7,1%	82.363	8,0%	13.116,7	8,1%	2.572,0	7,7%
Osječko-baranjska	6.609	4,2%	44.757	4,3%	5.544,5	3,4%	1.062,4	3,2%
Zadarska	6.405	4,1%	29.080	2,8%	3.464,6	2,2%	837,6	2,5%
Varaždinska	4.875	3,1%	45.733	4,4%	5.170,0	3,2%	1.781,5	5,3%
Dubrovačko-neretvanska	4.673	3,0%	22.181	2,2%	2.153,4	1,3%	337,7	1,0%
Međimurska	3.792	2,4%	29.785	2,9%	3.132,3	1,9%	1.062,8	3,2%
Šibensko-kninska	3.045	2,0%	13.915	1,4%	1.454,1	0,9%	240,6	0,7%
Krapinsko-zagorska	2.841	1,8%	21.903	2,1%	2.737,5	1,7%	823,5	2,5%
Sisačko-moslavačka	2.802	1,8%	19.299	1,9%	1.919,2	1,2%	571,9	1,7%
Karlovačka	2.712	1,7%	19.392	1,9%	2.215,4	1,4%	506,3	1,5%
Vukovarsko-srijemska	2.612	1,7%	20.933	2,0%	6.057,8	3,8%	2.055,5	6,1%
Bjelovarsko-bilogorska	2.537	1,6%	15.734	1,5%	1.650,4	1,0%	286,7	0,9%
Brodsko-posavska	2.520	1,6%	21.702	2,1%	2.257,2	1,4%	858,4	2,6%
Koprivničko-križevačka	2.145	1,4%	19.323	1,9%	2.337,4	1,5%	575,2	1,7%
Virovitičko-podravska	1.330	0,9%	9.353	0,9%	926,9	0,6%	210,4	0,6%
Ličko-senjska	1.106	0,7%	5.435	0,5%	617,6	0,4%	108,1	0,3%
Požeško-slavonska	1.096	0,7%	8.499	0,8%	815,6	0,5%	215,7	0,6%
Republika Hrvatska	156.145	100,0%	1.029.659	100,0%	161.141,1	100,0%	33.545,9	100,0%

Izvor: Obrada autorice prema podacima FINA-e.

Razvidna je velika razlika među županijama (tablica 1). S obzirom na vrijednosti pokazatelja prikazanih u tablici 1, vodeće mjesto zauzima Grad Zagreb s 32,9 posto ukupnog broja poduzetnika, 37,2

posto ukupnog broja zaposlenih kod poduzetnika, 49,5 posto ukupnih prihoda poduzetnika i 43,0 posto ukupnog izvoza poduzetnika hrvatskog gospodarstva 2023. godine. ■

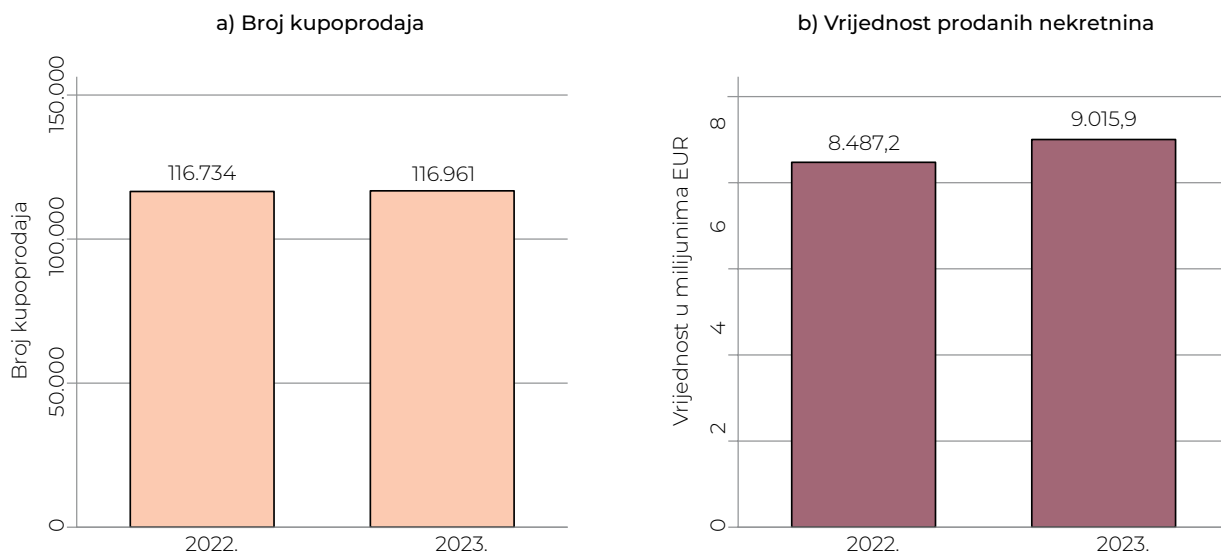
Pregled tržišta nekretnina Republike Hrvatske 2023.

Rašić, I., Slijepčević, S., Stojčić, N., Vizek, M. (2024). *Pregled tržišta nekretnina Republike Hrvatske 2023.* Zagreb: Ekonomski institut, Zagreb i Ministarstvo prostornoga uređenja, graditeljstva i državne imovine Republike Hrvatske.

Pregled tržišta nekretnina Republike Hrvatske 2023. istraživanje je koju sedmu godinu zaredom provodi Ekonomski institut, Zagreb u suradnji s Ministarstvom prostornoga uređenja, graditeljstva i državne imovine Republike Hrvatske. Rezultat projekta je istoimena publikacija **Pregled tržišta nekretnina Republike Hrvatske 2023.** Osnovni cilj objavljivanja publikacije je upoznati domaću javnost s temeljnim informacijama i trendovima na tržištu nekretnina, što predstavlja značajan doprinos ne samo većoj kvaliteti procjena, već i transparentnosti tržišta.

Rezultati istraživanja ukazuju da je na tržištu nekretnina u Hrvatskoj **u 2023. godini ostvarena 116.961 kupoprodaja**, što u odnosu na 2022. godinu predstavlja skromni rast od 0,2 posto (slika 2). Za razliku od 2022. godine kada se najveći broj kupoprodaja odnosio na kupoprodaje stanova/apartmana (29.952, odnosno 25,7 posto ukupnog broja kupoprodaja), u 2023. godini najveći dio kupoprodaja čine kupoprodaje poljoprivrednog zemljišta. Tako je 2023. ostvareno 32.240 kupoprodaja poljoprivrednog zemljišta koje su činile više od četvrtine (27,6 posto) ukupnog broja kupoprodaja hrvatskog tržišta nekretnina te godine. Zatim slijede kupoprodaje stanova/apartmana, njih 25.932 (22,2 posto ukupnog broja kupoprodaja), te kupoprodaje građevinskog zemljišta kojih je zabilježeno 23.728 (20,3 posto ukupno ostvarenih kupoprodaja).

Slika 2. Broj kupoprodaja i vrijednost prodanih nekretnina u milijunima EUR u 2022. i 2023. godini

Izvor: EIZ i MPGI.

Kupoprodaja obiteljskih kuća zabilježeno je 14.285, što je činilo 12,2 posto ukupnog broja ostvarenih kupoprodaja na tržištu nekretnina 2023. godine. Ukupna vrijednost prodanih nekretnina u 2023. godini iznosila je 9,1 milijardu eura, što predstavlja 12 posto bruto domaćeg proizvoda te godine. U odnosu na 2022. godinu, vrijednost prodanih nekretnina u 2023. godini povećala se za 6,2 posto. Najznačajniji udio u vrijednosti kupoprodaja na tržištu nekretnina u 2023. godini bilježe stanovi, na koje se odnosi 39,2 posto vrijednosti ugovorenih kupoprodaja, zatim slijede građevinska zemljišta s udjelom od 21,9 posto te obiteljske kuće s udjelom od 18,4 posto.

Prema broju kupoprodaja ostvarenih u 2023. godini izdvaja se Grad Zagreb s 14.901 kupoprodajom, zatim slijede urbana središta u priobalju – Zadar s 2.326, Split s 2.313 te Rijeka s 1.478 kupoprodaja. U kontinentalnom dijelu zemlje izdvaja se Osijek s 2.027 kupoprodaja te nakon njega Karlovac s 1.232 kupoprodaje. Većina kupoprodaja pritom se odnosi na kupoprodaju stanova/apartmana. Da se nekretninama intenzivnije trguje u manjem broju jedinica lokalne samouprave ukazuje i podatak prema kojem se u 2023. godini 63,2 posto svih kupoprodaja (bez Grada Zagreba) odvijalo u 20 posto gradova i općina. Razlike među jedinicama lokalne samouprave, uzimajući u obzir vrstu nekretnine kojom se najčešće trguje, odraz su razlika u stupnju razvijenosti i strukturi lokalnog gospodarstva. Kupoprodaje stanova/apartmana učestalije su u urbanim središtima, odnosno velikim gradovima poput Zagreba, Rijeke, Splita, Pule, Koprivnice, Osijeka, Velike Gorice, Varaždina, Zadra, Vukovara, Vinkovaca, Karlovca, Slavonskog Broda i Dubrovnika. Zanimljivo je da se u ovoj grupi, pored većih gradova, nalaze i njihova susjedna područja, poput općine Viškovo u blizini Rijeke, grada Solina u blizini Splita te grada Dugog Sela u blizini Zagreba. Naime, uslijed naglog

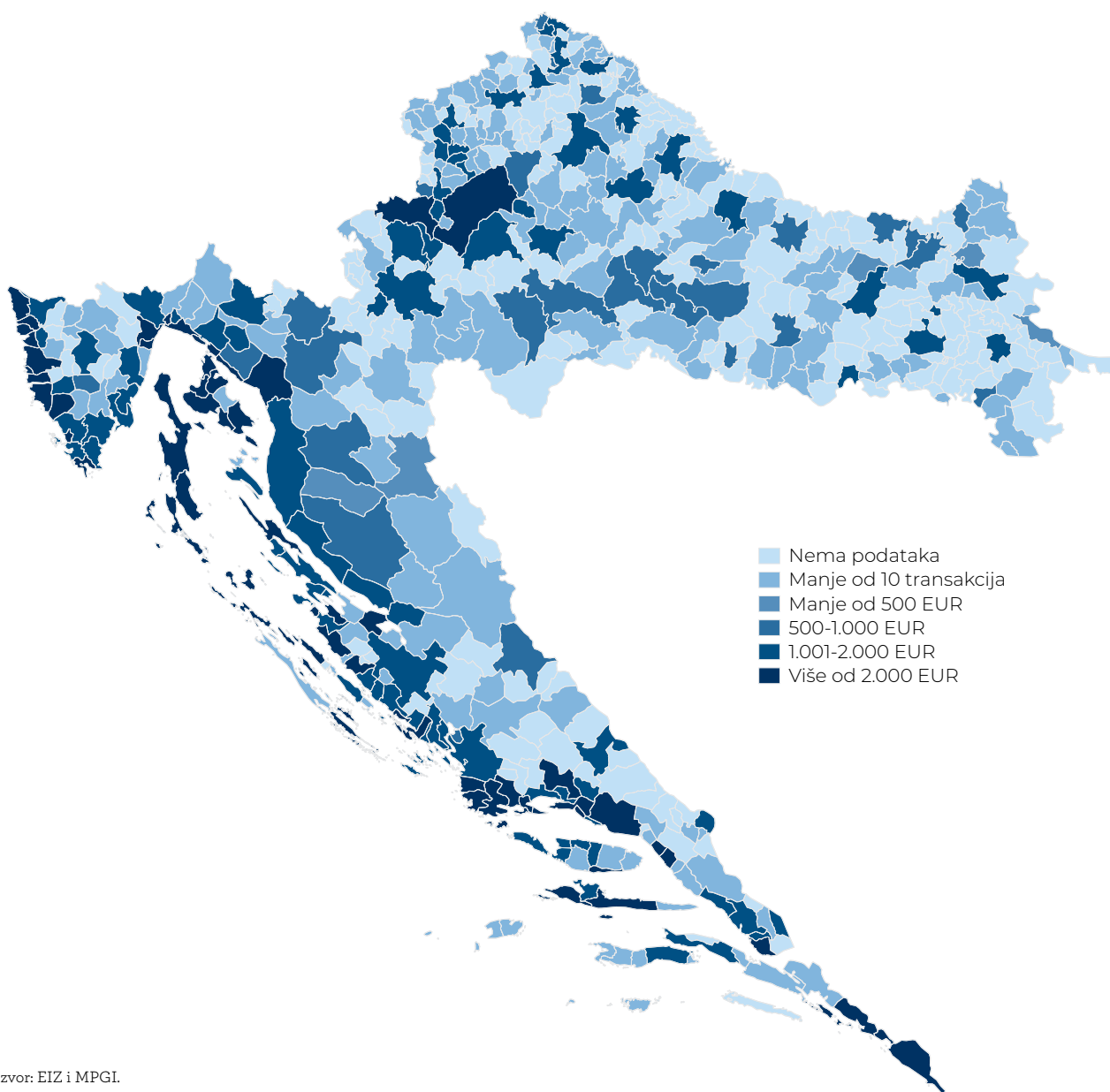
rasta cijena nekretnina u posljednjem razdoblju, povećala se potražnja za kupnjom stambenih nekretnina u lokalnim jedinicama koje obilježavaju prednost blizine većeg grada i povoljnije cijene nekretnina. **Kupoprodaje građevinskog zemljišta dominiraju u priobalnom pojasu, na otocima te u dijelu zaobalja Istre i srednje Dalmacije, dok u ostatku Hrvatske prevladavaju kupoprodaje poljoprivrednog zemljišta.**

Najvišu medijalnu cijenu stana/apartmana, iznad 4.000 eura po m², bilježe Bale (4.264 eura). Zatim, s medijalnom cijenom stanova/apartmana iznad 3.000 eura po m², slijede Punat (3.427 eura), Omišalj (3.149 eura), Rovinj (3.120 eura) i Malinska-Dubašnica (3.017 eura). Nakon njih slijede Opatija, Dubrovnik, Split, Župa Dubrovačka, Lovran, Baška, Umag, Dobrinj, Hvar i Krk, koji postižu medijalne cijene stanova/apartmana iznad 2.500 eura po m². Grad Zagreb se s medijalnom cijenom stana/apartmana po m² od 2.299 eura smjestio u grupu od 41 jedinice lokalne samouprave u kojima se medijalna cijena stana/apartmana kreće u rasponu od 2.001 do 2.500 eura po m². Pored Grada Zagreba i Samobora koji su jedini smješteni u kontinentalnom dijelu zemlje, preostalih 39 jedinica lokalne samouprave ove grupe obuhvaća 31 priobalni i 8 otočnih jedinica. Pritom su najviše medijalne cijene prodanih stanova/apartmana po m² zabilježene u Kostreni (2.443 eura), Preku (2.414 eura), Primoštenu (2.412 eura) i Podstrani (2.401 euro), dok su najniže medijalne cijene prodanih stanova/apartmana po m² zabilježene u općini Vrsi (2.007 eura) i gradu Malom Lošinj (2.010 eura). U 85 jedinica lokalne samouprave medijalne cijene prodanih stanova/apartmana kretale su se između 1.001 i 2.000 eura po m². I u ovom cjenovnom razredu većina jedinica lokalne samouprave, njih 54, smještena je u priobalnom području i na otocima, dok se preostala 31 jedinica nalazi u kontinentalnom

dijelu zemlje. Medijalne cijene stanova/apartmana u rasponu od 500 do 1.000 eura po m² zabilježene su u 28 lokalnih jedinica, od kojih se većina, njih 21, nalazi u kontinentalnim županijama. **Medijalne cijene stanova/apartmana do 500 eura po m² zabilježene su u svega 5 lokalnih jedinica – u općinama Darda i Đurđenovac u Osječko-baranjskoj županiji i Plitvičkim Jezerima i Perušiću u Ličko-senjskoj županiji.**

Kod obiteljskih kuća, znatno više cijene prilikom prodaje postižu se u gradovima i općinama na prostoru Jadranske Hrvatske. S najvišom medijalnom cijenom iznad 2.000 eura po m² izdvaja se Cres (2.172 eura po m²). Medijalna cijena kuća iznad 1.500 eura po m² postignuta je i u Puntu (1.608 eura po m²), Makarskoj (1.554 eura po m²) i Motovunu (1.528 eura po m²). Medijalne cijene obiteljskih kuća u rasponu od 1.001 do 1.500 eura po

Slika 3. Medijalna cijena prodanih stanova/apartmana po m² u EUR po jedinicama lokalne samouprave u 2023. godini

Izvor: EIZ i MPGI.

m² zabilježene su u 16 jedinica lokalne samouprave – Baška (1.491 euro po m²), Mali Lošinj (1.376 eura po m²), Bale (1.355 eura po m²), Šolta (1.237 eura po m²), Tribunj (1.225 eura po m²), Malinska-Dubašnica (1.217 eura po m²), Podgora (1.203 eura po m²), Omišalj (1.192 eura po m²), Novalja (1.188 eura po m²), Split (1.167 eura po m²), Rogoznica (1.152 eura po m²), Primošten (1.125 eura po m²), Baška Voda (1.123 eura po m²), Dubrovnik (1.075 eura po m²), Krk (1.039 eura po m²) i Dugi Rat (1.028 eura po m²). Nadalje, od ukupno 67 gradova i općina koliko ih se nalazi u razredu medijalne cijene kuća od 501 do 1.000 eura po m², svega su tri grada smještena u kontinentalnom dijelu zemlje. Cijene od 201 do 500 eura po m² postižu se u 47 jedinica lokalne samouprave, od čega je čak njih 38 smješteno u obalnom i priobalnom dijelu zemlje, dok u kategoriju medijalne cijene kuća po m² do 200 eura ulazi 165 jedinica lokalne samouprave, uglavnom smještenih u kontinentalnim i ruralnim dijelovima zemlje.

Građevinsko zemljište je 2023. godine bilo najskuplje na srednjem i južnom Jadranu. Tako se s najvišim medijalnim cijenama građevinskog zemljišta ističu Split (286 eura po m²) i Fažana (247 eura po m²). Medijalna cijena građevinskih zemljišta od 200 eura i više po m² zabilježena je i u Dubrovniku (235 eura po m²), Lastovu (208 eura po m²), Makarskoj (202 eura po m²) i Segetu (200 eura po m²). Šest priobalnih i otočnih jedinica lokalne samouprave postižu medijalnu cijenu građevinskih zemljišta u rasponu od 150 do 200 eura – Sutivan (177 eura po m²), Baška Voda (173 eura po m²), Bol (170 eura po m²), Tučepi (166 eura po m²), Omišalj (150 eura po m²) i Funtana (150 eura po m²). Od 39 gradova i općina u kojima se medijalna cijena građevinskih zemljišta kretala od 100 do 149 eura po m², njih 13 smješteno je u Splitsko-dalmatinskoj, sedam u Dubrovačko-neretvanskoj, šest u Zadarskoj, pet u Istarskoj, četiri u Šibensko-kninskoj, tri u

Primorsko-goranskoj, a jedan u Ličko-senjskoj županiji. Medijalna cijena građevinskih zemljišta u rasponu od 50 do 99 eura po m² zabilježena je u 64 jedinice lokalne samouprave, od kojih se samo gradovi Zagreb (61 euro po m²), Osijek (61 euro po m²) i Zaprješić (57 eura po m²) nalaze u kontinentalnom dijelu zemlje. Cijene po m² od 20 i manje eura postignute su u 123 jedinice lokalne samouprave, koje su većinom smještene u ruralnim predjelima te u središnjoj, sjeverozapadnoj i istočnoj Hrvatskoj.

Poput građevinskog, i poljoprivredno zemljište bilo je najskuplje u jadranskim jedinicama lokalne samouprave. Najviša medijalna cijena poljoprivrednog zemljišta od 38 eura po m² zabilježena je u Fažani, iza koje s medijalnom cijenom poljoprivrednog zemljišta od 29 eura po m² slijedi Baška Voda, a zatim Solin i Seget, s medijalnom cijenom od 28 eura po m². Medijalnu cijenu poljoprivrednog zemljišta u rasponu od 20 do 27 eura po m² u 2023. godini bilježi 9 jedinica lokalne samouprave – Makarska, Trogir, Dugopolje, Baška, Murter-Kornati, Kaštela, Podstrana, Kraljevica i Dugi Rat. U 23 priobalna i otočna grada i općine medijalne cijene poljoprivrednog zemljišta kretale su se od 10 do 18 eura po m². Najnižu medijalnu cijenu od 0,1 euro po kvadratnom metru zabilježilo je 6 jedinica lokalne samouprave smještenih u kontinentalnim županijama – Đulovac, Davor, Stara Gradiška, Okučani, Preseka i Nova Kapela.

Najviše medijalne cijene prodanih poslovnih prostora po m² zabilježene su u priobalnim jedinicama lokalne samouprave i oko Zagreba. U Dubrovniku je tako u 2023. godini ostvarena rekordna medijalna cijena poslovnog prostora od 3.067 eura po m², dok su u Splitu i Zadru zabilježene medijalne cijene poslovnog prostora od 2.003 i 1.957 eura po m². Slijede Poreč i Kaštela

s ostvarenom medijalnom cijenom od 1.750 i 1.731 eura po m². Od gradova s brojem stanovnika manjim od 30 tisuća, višu medijalnu vrijednost poslovnih prostora bilježe još i Crikvenica (1.231 euro po m²) i Solin (1.223 eura po m²). U svega 26

jedinica lokalne samouprave zabilježeno je 10 ili više kupoprodaja poslovnih prostora, a riječ je isključivo o administrativnim županijskim centrima ili većim urbanim sredinama. ■

Kapaciteti za dinamično i fleksibilno planiranje trendova smanjenja emisije ugljika i politike mobilnosti u srednjoj Europi

Projekt „Kapaciteti za dinamično i fleksibilno planiranje trendova smanjenja emisije ugljika i politike mobilnosti u srednjoj Europi – Dynaxibility4CE“ usmjeren je na razvoj mobilnosti s niskom razinom emisije ugljika i povećanje kvalitete zraka u gradovima. Radi se o europskoj inicijativi usmjerenoj na inovacije u urbanom prometu i na unapređenja u području mobilnosti. Projekt je dobio nagradu RegioStars Europske komisije za 2023. godinu kao najbolji projekt u kategoriji „Povezana Europa“. Cilj projekta bio je povećati sposobnosti javnog prijevoza u praćenju novih trendova u području mobilnosti, a što je moguće postići razvojem strategija i alata za javni prijevoz kroz unapređenja planiranja u gradovima, te omogućiti gradovima da postanu ključni dionici za stvaranje sustava mobilnosti s niskom razinom emisije ugljika i onečišćenja.

Projekt je financiran iz Europskog fonda za regionalni razvoj kroz 4. Poziv Programa transnacionalne suradnje Interreg Središnja Europa 2014. – 2020., a bio je usmjeren na istraživanje implementacije rješenja za unapređenje javnog prijevoza i stvaranje održivijih prometnih sustava, s fokusom na ključne trendove poput mobilnosti kao usluge, urbanih regulacija pristupa vozilima

te suradnje i povezivanja autonomne mobilnosti. U ovaj je projekt bilo uključeno sedam gradova, i to Koprivnica, Budimpešta, Graz, Krakow, Leipzig, Parma i Stuttgart. Cilj projekta bio je bolje upoznati gradove s najnovijim trendovima mobilnosti koji zahtijevaju mnogo dinamičnije i fleksibilnije planiranje u složenim okruženjima. Kroz projekt su se razvile strategije i alati za tijela javnog prijevoza koji jačaju kapacitete za planiranje, a time i ulogu javnog prijevoza kao ključnog čimbenika stvaranja sustava mobilnosti s niskom emisijom ugljika i niskim zagađenjem u funkcionalnim urbanim područjima srednje Europe.

Očekivani rezultati projekta u gradu Koprivnici bili su:

- poboljšani kapaciteti za planiranje mobilnosti u funkcionalnim urbanim područjima radi smanjenja emisije CO₂
- razvijene strategije i sustavni pristupi za poboljšanje kapaciteta jedinica lokalne samouprave i ostalih dionika za planiranje novih trendova mobilnosti
- razvijeni alati, metodologije i platforme znanja za poboljšanje kapaciteta za planiranje novih trendova mobilnosti.

U okviru projekta grad Koprivnica bio je fokusiran na implementaciju koncepta mobilnosti kao usluge kao sredstva za poboljšanje javnog prijevoza i stvaranje zajedničkog i funkcionalnog sustava prijevoza. Mobilnost kao usluga pametni je sustav upravljanja i raspodjele mobilnosti koji se koncentrira na korisnika i u kojem integrator povezuje ponude više pružatelja usluga mobilnosti i osigurava pristup krajnjim korisnicima takvim uslugama pomoću digitalnog sučelja te im omogućuje da bez problema planiraju i plate mobilnost. Iako koncept mobilnosti kao usluge nije široko prihvaćen koncept u Hrvatskoj, projekt je identificirao potrebu za inovativnim pristupima, ističući ulogu državne podrške u prevladavanju prepreka i nedostatka financijskih poticaja. Akcijski planovi za provedbu mobilnosti kao usluge za različite gradove dostupni su na stranici projekta, a za grad Koprivnicu na sljedećoj poveznici: <https://programme2014-20.interreg-central.eu/Content.Node/Dynaxibility4CE/CE1671-Dynaxibility4CE-DT123-Action-Plan-Koprivnica.pdf>.

Ukupna vrijednost projekta bila je 1.320.446 eura, od čega je 85 posto sufinancirano iz europskih izvora. Više informacija o projektu dostupno je na stranicama:

<https://programme2014-20.interreg-central.eu/Content.Node/Dynaxibility4CE.html>.

Literatura:

Dynaxibility4CE. (2022). *MKU (mobilnost kao usluga) u OPGM-u - Strategije i upravljački pristupi za poboljšanje planiranja mobilnosti s niskim ugljikom u FGP-u*. <https://programme2014-20.interreg-central.eu/Content.Node/Dynaxibility4CE/MaaS-Topic-Guide-HR.pdf>

Grad Koprivnica. (2020). *Dynaxibility4CE*. <https://koprivnica.hr/eu-projekti/dynaxibility4ce/>

Ministarstvo regionalnoga razvoja i fondova Europske unije. (2023). *Projekt Dynaxibility4CE pobjednik na natjecanju REGIOSTARS 2023*. <https://razvoj.gov.hr/vijesti/projekt-dynaxibility4ce-pobjednik-na-natjecanju-regiostars-2023/5437> ■

63. kongres udruženja European Regional Science Association – ERSA 2024

63. kongres udruženja European Regional Science Association (ERSA) održan je od 26. do 30. kolovoza 2024. godine u gradu Angra do Heroísmo, na otoku Terceira u Azorima, Portugal (<https://ersa.eventsair.com/ersa2024/>). Pored ERSA-e, organizatori su bili Regional Science Association International (RSAI) i Associação Portuguesa para o desenvolvimento Regional (APDR) te nekoliko institucionalnih i lokalnih partnera. U fokusu ovogodišnjeg kongresa bio je „Regionalni znanstveni dijalog za mir i održivi razvoj“. Svake godine kongres okuplja oko 800 sudionika iz svih dijelova svijeta i tako je postao jedan od najvećih znanstvenih konferencija u području regionalnih znanosti.

Na kongresu je održano devet plenarnih sesija na različite teme. Tako je Elisa Ferreira (povjerenica Europske komisije za koheziju i reforme) izlagala o značenju kohezijske politike EU-a, a Mário Centeno (guverner središnje banke Portugala) o ulozi

fragmentiranosti u vođenju monetarne politike. Leïla Kebir sa Sveučilišta u Lausannei, Švicarska, istaknula je ulogu kolektivnih aktivnosti u poticanju inovacija i lokalnog razvoja, dok je Lewis Dijkstra (Joint Research Centre – JRC, Europska komisija) prezentirao različite definicije urbanih područja i upoznao sudionike ERSA kongresa s novom metodologijom koja omogućava i međunarodne usporedbe. O dugoročnom značenju regionalnog poduzetništva govorio je Michael Fritsch sa Sveučilišta Friedrich Schiller u Jeni, Njemačka, kao i David Audretsch sa Sveučilišta u Indiani, SAD. Jedna od plenarnih sesija bila je posvećena i nobelovcu Paulu Krugmanu, koji je sudionike podsjetio na osnovne značajke nove ekonomske geografije, a Carlos Moreno sa Sveučilišta Sorbonne, Francuska, istaknuo je ulogu blizine u poimanju pametnih gradova, kao i gradova koji se smatraju ugodnima za život. Joaquim Oliveira Martins (EU i Centre Etudes Prospectives et Informations

Internationales – CEPII, Francuska) analizirao je stare i nove regionalne nejednakosti, a Ricardo Serrão Santos sa Sveučilišta u Azorima, Portugal, istražio je povezanost regionalnog razvoja i održivog korištenja mora. Uz plenarne sesije održan je i okrugli stol OECD-a, a u fokusu je bilo upravljanje rizicima i višerazinsko upravljanje.

Ovaj kongres ERSA-e obilježilo je mnoštvo tema na tzv. posebnim sesijama – čak njih 88 (<https://ersa.eventsair.com/ersa2024/special-session-themes>) i 41 tzv. opća tema (<https://ersa.eventsair.com/ersa2024/general-themes>). U općim temama ističu se demografske promjene i migracije; inovacije i regionalni razvoj; socijalne, ekonomske i prostorne nejednakosti; urbana i regionalna politika i upravljanje; geografija korupcije; COVID-19 i regionalna i urbana otpornost; regionalna konkurentnost, inovacije i produktivnost; trgovina i globalni lanci vrijednosti; transport; ekonomski razvoj ruralnih područja; poduzetništvo i regionalni

razvoj; institucije i politički procesi; održivi razvoj prostora; gradovi, regije i digitalna transformacija; klimatske promjene i otporne regije i gradovi; energetska i ekološka tranzicija; kreativne industrije i regionalni razvoj; urbani izazovi i tehnološke transformacije; pametna specijalizacija; kulturna baština i regionalni razvoj; interakcije čovjeka i okoliša; prostorna ekonometrija; urbano-ruralne interakcije; regionalna tržišta rada i poduzetništvo; tehnološke promjene i diverzifikacija; globalno zatopljenje, zdravlje i okolišna pitanja poslije bolesti COVID-19; metode regionalne i urbane analize; GIS i modeliranje lokacija; prostorni aspekti cirkularne ekonomije; turizam i izazovi povezani s prekomjernim turizmom; lokalni i globalni učinci konflikata; politike energetske učinkovitosti, urbano planiranje i održivo stanovanje; korporativna društvena odgovornost; prostorna pitanja monetarne politike, kao i migracije i integracije u globalnom okruženju. ■

Lagging Regions in the European Union: Structural, Productivity and Efficiency Aspects

Dobrzański, Paweł. (2024). *Lagging Regions in the European Union: Structural, Productivity and Efficiency Aspects*. Routledge.

ISBN 9781032615462.

<https://www.routledge.com/Lagging-Regions-in-the-European-Union-Structural-Productivity-and-Efficiency-Aspects/Dobrzanski/p/book/9781032615462>

Nejednaka raspodjela dohotka jedan je od najvažnijih društveno-ekonomskih problema. Iako procesi globalizacije i integracije ubrzavaju gospodarski rast, u isto vrijeme rastu neravnoteže među regijama. Smanjenje nejednakosti unutar regija i nacionalnih gospodarstava u državama širom svijeta važno je za dobrobit i koheziju pojedinaca i društva te za učinkovitu provedbu javnih politika. Ova knjiga istražuje problem zaostalih regija u Europskoj uniji. Uvodi čitatelja u teoriju regionalnih neravnoteža i probleme s njihovim mjerenjem. Istražuje neravnoteže u EU-u pomoću različitih pokazatelja i opisuje regionalnu politiku EU-a za smanjenje regionalnih razlika. Koristi empirijsku *shift-share* analizu za procjenu produktivnosti regija EU-a koje zaostaju. U knjizi su također prikazani rezultati empirijske analize učinkovitosti fondova EU-a u povećanju produktivnosti rada na temelju provedene analize omeđivanja podataka (engl. *data envelopment analysis* – DEA). Knjiga se može koristiti kao literatura za studente prijediplomskih i diplomskih studija te može poslužiti kao referentni materijal istraživačima, kao i kreatorima javnih politika na europskoj, nacionalnoj i lokalnoj razini.

The Forum of Federations Handbook on Local Government in Federal Systems

Steytler, Nico (Ur.). (2024). *The Forum of Federations Handbook on Local Government in Federal Systems*. Palgrave Macmillan.

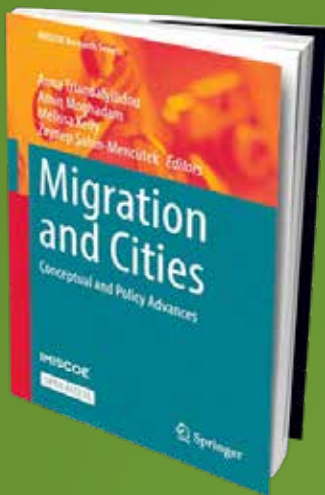
ISBN 978-3-031-41282-0.

<https://link.springer.com/book/10.1007/978-3-031-41283-7>

Ova knjiga otvorenog pristupa sadrži istraživanja vodećih znanstvenika i praktičara iz cijelog svijeta o trenutnim ulogama i budućim trendovima u strukturi lokalne samouprave u 16 federativnih (saveznih) država (Argentina, Australija, Austrija, Brazil, Etiopija, Indija, Italija, Južnoafrička Republika, Kanada, Meksiko, Nepal, Nigerija, Njemačka, Sjedinjene Američke Države, Španjolska i Švicarska). U knjizi je posebna pažnja dana aktualnim temama kao što su institucije lokalne samouprave, ustavno priznavanje, financijsko upravljanje, odnosi među razinama vlasti, politička kultura i utjecaj pandemije bolesti COVID-19 na ulogu lokalne samouprave u saveznim državama.

Vrijednost knjige je u tome što daje sveobuhvatan prikaz integralne uloge lokalnih vlasti u federativnim zemljama. Posebnost knjige je što sadrži ne samo pojedinačne analize problematike lokalne samouprave u analiziranim zemljama nego i komparativni prikaz kako bi se steklo cjelovito razumijevanje izazova i prilika lokalne samouprave u različitim regijama diljem svijeta.

Migration and Cities: Conceptual and Policy Advances

Triandafyllidou, Anna, Moghadam, Amin, Kelly, Melissa, Şahin-Mencütek, Zeynep (Ur.). (2024). *Migration and Cities: Conceptual and Policy Advances*. Springer Cham ISBN 978-3-031-55679-1.

<https://link.springer.com/book/10.1007/978-3-031-55680-7>

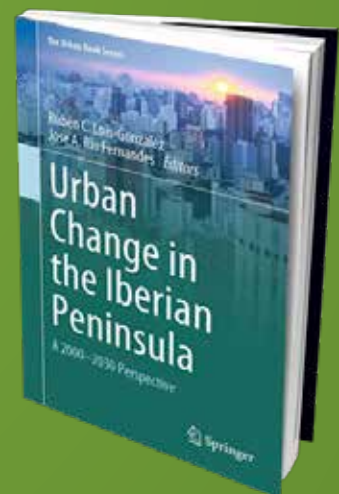
Autori u svojim tekstovima u ovoj knjizi otvorenog pristupa spajaju različite perspektive migracije i grada o kojima se uglavnom raspravlja odvojeno. Takav pristup naglašava posebno obilježje urbanog konteksta kao teritorijalnog i političkog prostora u kojem ljudi koegzistiraju, bilo po izboru ili nužnosti. Oslanjajući se na heterogene situacije u gradovima u različitim svjetskim regijama (uključujući Europu, Sjevernu Ameriku, Bliski istok, južnu, jugoistočnu i istočnu Aziju i azijsko-pacifičku regiju), ova knjiga ispituje kako međusobno djeluju migracija i urbani kontekst u suvremeno doba dvadeset prvog stoljeća. Knjiga je podijeljena u četiri dijela. Prvi promatra gradove kao središta kulturne kreativnosti, istražujući mnoge dimenzije kulturne raznolikosti i identiteta kako se na njih uobičajeno promatra u urbanom kontekstu. Drugi se fokusira na ono što se nalazi izvan današnjih velikih urbanih središta, posebno predgrađa, dok se treći dio bavi migracijom i raznolikošću u malim i srednjim gradovima, od kojih su mnogi usvojili strategije za prihvaćanje sve većeg broja migranata. Četvrti dio bavi se izazovima i prilikama koje tražitelji azila i neregularni migracijski tokovi donose gradovima. Pružajući uvid u niz empirijskih slučajeva o migracijskim tokovima u gradovima u različitim svjetskim regijama, ova je knjiga vrijedan izvor praktičnih saznanja istraživačima, studentima i kreatorima javnih politika.

Urban Change in the Iberian Peninsula: A 2000–2030 Perspective

Lois-González, Rubén C., Rio Fernandes, Jose A. (Ur.). (2024). *Urban Change in the Iberian Peninsula: A 2000–2030 Perspective*. Springer Cham. ISBN 978-3-031-59678-0.

<https://link.springer.com/book/10.1007/978-3-031-59679-7>

Knjiga se bavi urbanim područjima u Španjolskoj i Portugalu u prvoj četvrtini 21. stoljeća. U gradovima na Pirinejskom poluotoku, koji su urbana i gospodarska središta, gospodarstvo se temelji na financijskim djelatnostima, trgovini i turizmu. Na Pirinejskom poluotoku tri su vodeća grada koja su ujedno središta gospodarstva, znanosti, obrazovanja i kulture (Madrid, Barcelona i Lisabon), te šest metropolitanskih područja (Porto, Bilbao, Zaragoza, Valencia, Sevilla i Malaga). Najveći gradovi i metropolitanska područja, kao i ostala regionalna urbana središta, suočeni su s problemima nejednakosti prihoda i pristupa stanovanju, mobilnosti i javnoj upravi. Knjiga ispituje urbana područja kroz šest glavnih tema, koje su razrađene u 26 poglavlja. Obrađene su teme urbanizacije, nejednakosti, financija i stambenih tržišta, potrošača i novih stanovnika, mobilnosti i upravljanja. U knjizi su vodeći geografi i urbanisti s glavnih sveučilišta na Pirinejskom poluotoku dali svoj doprinos izradi pregleda metropolitanskih područja Španjolske i Portugala. Knjiga je korisno štivo studentima, urbanim stručnjacima i kreatorima javnih politika.

Applying the Degree of Urbanisation: A Methodological Manual to Define Cities, Towns and Rural Areas for International Comparisons

Dijkstra, Lewis, Brandmüller, Teodora, Kemper, Thomas, Khan, Arbab Asfandiyar, INFORMA s.à. r.l., Veneri, Paolo (Ur.). (2024). *Applying the Degree of Urbanisation: A Methodological Manual to Define Cities, Towns and Rural Areas for International Comparisons*. European Commission, Food and Agriculture Organization of the United Nations (FAO), United Nations Human Settlements Programme (UN-Habitat), International Labour Organization (ILO), Organisation for Economic Co-operation and Development (OECD) i World Bank (WB).

ISSN 2443-8219.

<https://ec.europa.eu/eurostat/documents/3859598/15348338/KS-02-20-499-EN-N.pdf/od412b58-046f-750b-0f48-7134f1a3a4c2?t=1669111363941>

Publikacija *Applying the Degree of Urbanisation: A Methodological Manual to Define Cities, Towns and Rural Areas for International Comparisons* nastala je u suradnji šest organizacija – Europske komisije, Organizacije za hranu i poljoprivredu UN-a (FAO), Programa UN-a za ljudska naselja (UN-Habitat), Međunarodne organizacije rada (ILO), Organizacije za ekonomsku suradnju i razvoj (OECD) i Svjetske banke (WB). Metodologija je predstavljena u ožujku 2020. godine, a Priručnik 2021. godine (ažuriran je u srpnju 2024.).

Priručnik opisuje metodologiju koja omogućava međunarodne statističke usporedbe za klasifikaciju cijelog teritorija države obuhvaćajući urbani i ruralni prostor. Ovisno o stupnju urbanizacije, razlikuju se definicije gradova (*cities*), manjih gradova (*towns*), polunaseljenih područja (*semi-dense areas*) te ruralnih područja (*rural areas*). Ta prva razina klasifikacije može se dopuniti nizom detaljnijih koncepata, kao što su: metropolitanska područja, (*metropolitan areas*), zone putovanja na posao (*commuting zones*), gusto naseljeni manji gradovi (*dense towns*), rjeđe naseljeni manji gradovi (*semi-dense towns*), suburbana ili periurbana područja (*suburban or peri-urban areas*), sela (*villages*), raspršena ruralna područja (*dispersed rural areas*) i uglavnom nenaseљena područja (*mostly uninhabited areas*).

Ciljevi održivog razvoja UN-a (*UN's Sustainable Development Goals*) i nekoliko drugih globalnih agendi intenzivirali su potrebu za harmoniziranom statistikom urbanih i ruralnih područja. Indikatori su harmonizirani i sistematizirani, ali ostaje otvoreno pitanje definicije područja različitih razina urbanizacije. Cilj priručnika je dopuniti, a ne zamijeniti definicije koje koriste nacionalni statistički uredi i ministarstva. Osmišljen je prvenstveno kao vodič za statističke urede kako bi mogli pribavljati potrebne podatke i informacije za detaljnu provedbu prihvaćenih metodologija. Nositelji urbane politike tako bi mogli donositi kvalitetnije odluke i na podacima utemeljene mjere.

Poziv

Ako ste došli do zanimljivih znanstvenoistraživačkih spoznaja i rezultata, provodite uspješan razvojni projekt i želite podijeliti informacije o tome, ili pripremate događaj o kojem želite informirati kolegice i kolege, slobodno nam prosljedite informaciju koju ćemo rado uključiti u jedan od sljedećih brojeva **Regio-novosti**.